Den ny intolerance

af Stig Dalager *Bragt i Politiken, 11. august 2006*

Selv på baggrund af de tragiske begivenheder i Libanon i den nyeste fase af den aldrig hvilende mellemøstlige konflikt er der med en beklagelig forudsigelighed trængsel blandt danske politikere i de danske medier for at dyrke det sjælløst nøjeregnende og slå politisk mønt på en aversion mod "de fremmede". Blandt de mange tusinder danskere, der via hurtig intervention fra den danske udenrigstjenestes side er blevet evakueret fra det bombehærgede Libanon, har flere danske politikere stillet krav om en omhyggelig gennemgang af mulige brodne kars "sociale bedrageri" i.f.t. A-kasse-systemet, og Dansk Folkepartis leder har med sin sædvanlige overdrivelsesmanøvrer udpeget mindst ti i den store flok af hjemsendte, der angiveligt allerede skulle være udvist fra Danmark. At det efter alt at dømme blot drejer det sig om en enkelt person, en tidligere udvist, der på en særlig formel korrekt dispensation i den store flok af evakuerede, har haft mulighed for at følge med sine børn til Danmark betyder i denne sammenhæng ingenting. I det politiske spil om at vedligeholde den uhellige forargelses flamme omkring "de fremmede" handler det ikke om kedsommelige faktuelle størrelser, men som så ofte før om fordomme, der distribueres i rigelige mængder.

I sit stille sind kan man fortsat være fuld af forundring over, hvor megen plads de toneangivende medier fortløbende giver til rytterne af den småtskårne forargelse samt at der fortsat er en større gruppe danskere, der synes at være modtagelig at være for denne. Men ligesom de spøgelser som forargelsens ryttere ofte bekæmper på dansk grund, så er dette rytteri i et spejlbillede af deres egne projektioner, drevet af en utrættelig energi efter at uddrive dæmoner fra den danske "folkestamme", denne nærmest fanatiske energi kan sandsynligvis i sig selv vælte nok så mange journalister og vælgere omkuld. Som de sidste års mange udfald i det offentlige rum imod indvandrere og flygtninge har vist herhjemme, er der gennem en del år etableret et helt selvstændigt vokabularium af hadeord eller nedsættende vendinger - den såkaldte hate-speech - der gennem fortløbende gentagelser i alle mulige og umulige sammenhænge har flyttet tidligere grænser for, hvilke negative betegnelser, man har kunnet pådutte opinionssvage grupper eller enkeltpersoner herhjemme.

Når den tidligere integrationsminister og nuværende undervisningsminister Bertel Haarder har følt sig kaldet til at omtale gruppen af muslimske indvandrere som "en subkultur under den nordiske folkestamme" er den slags nationalistisk orienteret retorik blot et symptom på, hvor langt ind i regeringens kontorer og tankegange den sprogligt forældede og marginaliserende tankegang har bredt sig. Tanken om folkestammer og dertil hørende fremmedlegemer har gennem historien i mange hundrede år været en fast bestanddel af nationalistiske platformes og bevægelsers uddrivelsespolitik overfor "uønskede" minoriteter, undertiden med fatale konsekvenser.

For lidt over en måned siden hængte den iransk-fødte asyl-ansøger Majed Samari sig i sit afsides værelse i Hanstholm asylcenter presset op ad muren i en blindgyde i det danske asylsystem efter at have modtaget en endelig afvisning af sin ansøgning om asyl og med udsigten til at blive tvangshjemsendt til det Iran, som for ham var lig med veritabel person- forfølgelse. Hans stilfærdige, tragiske og udvejsløse protest imod sin skæbne i det danske asyl-system nåede med et svagt ekko frem til avisernes spalter og er hurtigt blevet glemt, ligesom medierne heller ikke i skrivende stund ofrer meget plads på de fire afviste iranske asyl-ansøgere, der i længere tid har

sultestrejket foran Christiansborg i protest imod deres udvisning. Få blandt indflydelsesrige politikere og medie-folk stiller sig selv det spørgsmål, hvorfor det er nødvendigt for afviste asyl-ansøgere med udsigt til tvangs-hjemsendelse at gribe til desperate selvskadende midler i et forsøg på at råbe den danske offentlighed op; i de nævnte tilfælde med de iranske asyl-ansøgere er det særligt bemærkelsesværdigt, da det er en kendt sag, at det nuværende iranske styre slår ned med hård hånd på den mindste form for politisk eller anden afvigelse, blot det at flygte fra landet og at søge om asyl i et andet land kan i visse tilfælde blive betragtet som en sådan.

I vores selvpolstrede rigdom og velfærd er der opstået en særlig blindhed og døvhed overfor udsatte gruppers og enkeltpersoners eksistensvilkår i vores egen baghave. Selvom det nu til fulde er dokumenteret, at tusinder af afviste asylansøgeres psykiske og fysiske levebetingelser på landets asylcentre fra dag til dag forværrer deres menneskelige konditioner, reagerer de politiske beslutningstagere - hårdt presset - blot med halvhjertede udspil og med noget, der ligner overfladiske forbedringer. Forsøger asyl-centrene i Hanstholm og Brovst sig med mere kvalitative forbedringer af børnenes vilkår spilles der retorisk op med "vrede" i medierne fra regeringens støtteparti, Dansk folkeparti, og man ikke fortænke udenlandske iagttagere i den overbevisning, at det på mange måder er holdningerne hos Dansk Folkeparti, der tegner kursen i den danske flygtninge- og udlændinge-politik.

Muhammed-krisens forløb har sat den foreløbige målestok for, hvad rummelighed og tolerance betyder i Danmark anno 2006 og har vist med hvilken blanding af
frygtsomhed og aggressivitet den danske regering reagerer, når danske handlemåder og holdninger overfor landets etniske minoriteter bringes til diskussion. I stedet for at gå i veritabel dialog med både udenlandske og indenlandske kritikere af det danske "debat-klima" og at forholde sig til den af mange kritikere påviste sammenhæng imellem Jyllandspostens provokation af den hjemlige muslimske minoritet og det på mange måder intolerante debatklima, valgte statsministeren at gå til angreb på kritiske erhvervsledere, forfattere og journalister og anfægte deres sindelag med betegnelsen "principløshed".
Allerede før Muhammed-krisen kulminerede havde statsministeren i et interview i Jyllandsposten angrebet den gruppe af 12 forfattere, som jeg tilhører, for med vores kritik af "tonen" i indvandrer-debatten samt af udlændingelovgivningen at anfægte intet mindre end "det fri folkestyre og ytringsfriheden" med "en kvælende dyne af politisk korrekthed".

Men statsministerens brug af gammeltestamentlig retorik (bukke og får) og af vilde overdrivelser overfor grupper af kritisk indstillede personer har blot udstillet, hvor dårlig en sag, regeringen og dens støtteparti har, når disse parter konfronteres med resultaterne af mange års forsømmelser på udlændinge-området. I stedet for reel og vellykket integration har vi fået "stramninger" og kontrollerende selektive prøver, i stedet for indslusning af de etniske medborgere på arbejdsmarkedet har vi fået køer i alle systemer – også blandt de højtuddannede indvandrere - foran indgangen til arbejdsmarkedet, i stedet for social anerkendelse og brug af indvandrernes og flygtningenes kulturelle og menneskelige ressourcer har vi fået et mistænkeliggørende debat-klima, i stedet for et etnisk-kulturelt åbent samfund svarende til en globaliseret verden har vi fået et samfund, der er næsten hermetisk lukket for indvandring.

Regeringen vil ikke indlade sig i en konstruktiv, kritisk diskussion af hverken disse forhold eller

vilkårene for den mest udsatte gruppe, de afviste asylansøgere. I stedet har den med en helt usædvanlig energi og med brug af embedsmandsværket i udenrigs-og integrationsministeriet sat ind for at torpedere troværdigheden af den seneste af mange europæisk udformede rapporter, der kaster et nøgtern-kritisk lys på tolerancen i Danmark overfor de etniske minoriteter: rapporten fra Europarådets racisme komité (ECRI), der har den danske jura-professor Eva Smith som formand. Allerede uger før denne rapport blev publiceret i maj besøgte danske diplomater udenrigsministrene i Europarådets 45 medlemslande for at fortælle om Danmarks problemer med troværdigheden af rapporten og af især ECRI, og udenrigsministeriet kunne efterfølgende i en intern notits erklære missionen for fuldført: "Det er generelt lykkedes at få skabt forståelse for, at rapporten (...) indeholder væsentlige fejl og således ikke tegner et retvisende billede af situationen med hensyn til racisme og intolerance i Danmark", hedder det i papiret.

Det er bemærkelsesværdigt, at en dansk regering bekæmper og forsøger at lave karaktermord på et organ, Danmark selv har været med til at oprette, det siger i sig selv noget afgørende om den betrængte situation, den danske regering befinder sig i i disse spørgsmål. Det er også bemærkelsesværdigt, at den omtalte fejlfinding blandt rapportens mange statements i realiteten kun berører få faktuelle (fod-) fejl og i højere grad beror på en dissens i fortolkninger, der i sidste ende ikke anfægter soliditeten i rapportens samlede udsagn om en række udlændingelove, der befinder sig på kanten af internationale konventioner og et udlændinge-klima, som bærer præg af intolerance belyst via en række sager. Rapporten dokumenterer via disse sager, hvad Europarådets organer tidligere har udtalt om Danmark, nemlig "... at der er et lag af intolerance i Danmark så vel i den politiske sfære som i visse medier" og at den danske udlændingepolitik "... kan medvirke til at skabe et fjendtligt klima overfor forskellige etniske og religiøse grupper".

Det der kunne have været en regerings mulighed for med stor energi at sætte ind overfor den påtalte intolerance er i stedet blevet til en feberagtig aktivitet for at tage livet af budbringeren. I den henseende er der intet nyt under solen, siden antikken har det været en fast figur i de til enhver tid siddende beslutningstageres reaktion på dårlige nyheder at slå ned på budbringeren; en fast statsministeriel figur er her at udstille kritikerne af regeringens udlændingepolitik som en gruppe af elitære personer på påstået stor afstand af befolkningen; der er naturligvis mange måder at holde sig kritikken fra livet på uden for alvor at tage stilling til den.

I mange andre lande end i Danmark ser man i disse år de samme tendenser til en foruroligende passivitet og arrogance fra politiker-hold overfor en lige så foruroligende udbredelse af racistiske ytringer og en vækst i etnisk intolerance. En ny omfattende undersøgelse foretaget af NGO´ere i 20 forskellige lande i Europa konkluderer, at muslimer i stigende grad bliver udsat for diskrimination og fordomme. Rapporten er udarbejdet af European Network Against Racism, og den har i 2005 dokumenteret "et stigende antal racistiske ytringer og en betydelig stigning i antallet af ekstremistiske og højreorienterede ytringer". Rapporten understreger desuden, at der en tendens til "øget tolerance overfor diskriminerende opførsel især overfor indvandrere og muslimer".

Ifølge rapporten er en lang række grupper ofre for racisme, lige fra europæiske jøder til romaer og muslimer. Især i Frankrig med dets stadig strammere indvandrerpolitik og i Storbritannien med dets implementerede terror-lovgivning i kølvandet på terror-angrebene sidste år i London er indvandrere

med muslimsk baggrund blevet trængt og lemfældigt anholdt i hundredvis af tilfælde uden domfældelse. De underliggende islamofobiske røster bag den stigende intolerance og diskrimination overfor muslimer i mange europæiske lande har påvirket europæiske muslimers liv såvel offentligt som privat. Ifølge rapporten er et særligt problem "brugen af internettet til at sprede kriminelle racistiske holdninger og propaganda eftersom internetkriminalitet sjældent bliver registreret, og der er store juridiske vanskeligheder forbundet med det".

I forhold til regeringens ideer i en dansk anti-terror lovgivning tegner der sig - med erfaringerne fra både Holland og Storbritannien - et foruroligende billede af en ny type "race-profilering" anvendt i et stigende antal "stop og undersøg" aktioner mod etniske og religiøse minoritetsgrupper eller enkeltindivider.

Med baggrund i stram udlændingelovgiving, højtprofileret anti-terror-lovgivning og øget etnisk intolerance i det offentlige rum er risikoen for at fastlåse europæiske borgere med anden etnisk baggrund i ganske bestemte stereotyper øget ligesom samme borgeres mulighed for at blive betragtet først og fremmest som statsborgere i et bestemt land er svækket. Denne klare risiko og tendens har ikke alene bragt sig i modsætning til ideerne bag det europæiske menneskerettighedscharter og forsøgene på i EU-sammenhæng at nyformulere nogle grundlæggende europæiske værdier for det enkelte menneskes værdighed, men rører også ved nogle forestillinger om tolerance, rummelighed og humanitet, som indtil for nylig har været dyrket i en dansk sammenhæng.
Hvis man som statsministeren er tilbøjelig til at sætte tolerance lig med "blødsødenhed" har de årtusinde år gamle forestillinger i den jødiske og kristne kultur om alle menneskers fælles oprindelse ikke længere en dybere mening for den måde, man fra politisk hold forholder sig til "de fremmede" på.

Sandsynligvis ligger det netop også indbygget i statsministerens nyliberalistiske platform, som han har formuleret den i sin bog "Fra socialstat til minimalstat", at disse gamle forestillinger skal udskiftes med en overbevisning om, at den enkelte må klare sig selv og i sidste ende står alene uden at kunne påberåbe sig en solidaritet fra "samfundet" eller fællesskabet.
Tilsvarende benytter Dansk Folkepartis leder Pia Kjærsgaard enhver lejlighed til håndfast at lægge afstand til det, hun opfatter som en dansk hang til på sentimental vis at ville "hjælpe alle og enhver", sarkastisk udstillet i udtrykket "godhedsindustrien".
Men besindelsen på det enkelte individs ansvar og det heftige opgør med den socialdemokratisk anlagte solidaritetstanke er i disse tider kammet over og har forvandlet sig til en parodi på en række "handlekraftige" politikere, der midt i deres professionelle effektivitet har tabt tråden til de afgørende humanistiske værdier, der er indeholdt i begrebet tolerance.
Det er for min del det, som kritikken af regeringens og Dansk Folkepartis standpunkter i hele udlændingespørgsmålet drejer sig om. Uden at genetablere disse værdier finder det danske samfund ikke nøglen til de væsentlige ressourcer, som de etniske minoriteter har at tilbyde samfundet.